

Wojny w Afganistanie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film 1](#)
- [Film 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Adrian Kosowski, *Interwencja ZSRR w Afganistanie*, dostępny w internecie: pionier.net.pl [dostęp 26.10.2020 r.].
- Źródło: Andrzej Meller, *Afganistan – kraj wiecznego konfliktu [REPORTAŻ]*, 9.06.2019 r., dostępny w internecie: national-geographic.pl [dostęp 6.11.2020 r.].
- Źródło: Rafał Surdacki, *Wojna w Afganistanie*, 14.09.2013 r., dostępny w internecie: nowastrategia.org.pl [dostęp 6.11.2020 r.].
- Źródło: (...) – *sojuszник naszych wrogów*, 26.11.2011 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 26.10.2020 r.].

- Źródło: Bronisław Tumiłowicz, *Afganistan: prawdy i manipulacje*, 13.09.2009 r., dostępny w internecie: tygodnikprzeglad.pl [dostęp 31.08.2020 r.].
- Źródło: Piotr Jastrzębski, *Wojna w Afganistanie*, [w:] *Zbrojne konflikty i spory międzynarodowe u progu XXI wieku*, red. Włodzimierz Malendowski, Wrocław 2003.

Wojny w Afganistanie

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

Afganistan po jedenastu stuleciach odzyskał niepodległość w połowie XVIII w. Jednak w dalszym ciągu targały nim wojny domowe, a w XIX w. kraj stał się miejscem rywalizacji Rosji i Wielkiej Brytanii. Doprowadziło to do trzech wojen brytyjsko-afgańskich, które ostatecznie zakończyły się uznaniem niepodległości Afganistanu przez oba państwa w 1921 r. W 1979 r. o Afganistanie przypomniał sobie Związek Sowiecki i dokonał zbrojnej interwencji na terytorium tego kraju. Podczas tej wojny, wpisującej się w zimnowojenny konflikt, Stany Zjednoczone pomagały walczącym z sowieckimi wojskami Afgańczykom, również militarnie.

Natomiast od początku XXI w. trwa tam wojna z siłami NATO, która jest częścią szerokiej ofensywy przeciwko islamskiemu terroryzmowi. Wojna została sprowokowana zamachami terrorystycznymi na World Trade Center 11 września 2001 r. Interwencja ta została potwierdzona rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ i jest oficjalną interwencją NATO.

Z powodu trwających przez ostatnie dwie dekady konfliktów zbrojnych Afganistan jest krajem, o którym słyszeli wszyscy.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz przyczyny konfliktów na terenie Afganistanu.
- Przedstawisz przebieg konfliktu, wskazując na ich zależności międzynarodowe.
- Ocenisz rolę Stanów Zjednoczonych i Związku Sowieckiego w konfliktach w Afganistanie.
- Przeanalizujesz konflikt w Afganistanie w kontekście zimnej wojny.

Przeczytaj

Geneza konfliktów

Ludność Afganistanu stanowi wyjątkowo – nawet jak na warunki azjatyckie – skomplikowaną mieszaninę narodowościową. Kraj zamieszkuje **58 grup etnicznych**, z których najbardziej liczą się Pasztuni, Tadźcy, Uzbeki i Chazarowie. W starożytności ziemie te były ojczyzną Ariów, którzy w wyniku obcych najazdów mieszały się z Persami, Grekami, Partami, Kuszanami.

W VII w. Afganistan został podbity przez Arabów. Od tego czasu datuje się też proces masowego przechodzenia zamieszkałej w nim ludności na islam, mimo że Afganistan szybko uniezależnił się politycznie. W XIII w. został podbity przez Mongołów, a następnie na długie stulecia podzielony między Indie i Persję. Niepodległym państwem stał się dopiero w połowie XVIII w.

W latach 1838–1842 wybuchła wojna brytyjsko-afgańska, którą Brytyjczycy, mimo przejściowych sukcesów, przegrali. Kolejni szachowie podpisali sojusze z Wielką Brytanią lub z nią walczyli. Konkurentem Brytyjczyków do panowania nad Afganistanem była Rosja, co pozwoliło afgańskim władcom skutecznie lawirować. W XX w. państwo dostało się pod trwałe wpływy najpierw Rosji Sowieckiej, a następnie Związku Sowieckiego.

W 1926 r. Amanullah Chan ogłosił Afganistan królestwem.

Amanullah Chan (1892–1960)

Źródło: domena publiczna.

Wojna afgańsko-sowiecka

Od momentu obalenia w lipcu 1973 r. przez gen. Mohammada Dauda monarchii rozpoczął się okres nieustających zamieszek i wojen.

2

Rządy Dauda, upływające na nieustających zmaganiach z opozycją, zakończyły się zamachem stanu w 1978 r. W jego wyniku na czele państwa stanęli komuniści – Nur Mohammad Taraki i Babrak Karmal.

3

Hasła całkowitej równości i kolektywizacji, wprowadzane za pomocą niezwykle represyjnych metod, zostały odrzucone przez plemienno-rodowe społeczeństwo, a Taraki zginął w kolejnym zamachu stanu po roku rządów. Wprawdzie władzę utrzymał dotychczasowy wicepremier – Hafizullah Amin – jednak była ona iluzoryczna.

4

W wojnie domowej, jaka się rozpętała, coraz silniejszym głosem przemawiali zwolennicy utworzenia państwa islamskiego na wzór tego, jakie powstało właśnie w Iranie.

5

Zaniepokojony rozwojem sytuacji ZSRS zdecydował się na interwencję, opierając się na zapisie sowiecko-afgańskiego układu z 1978 r., na mocy którego sytuacja zagrożenia integralności terytorialnej którejś ze stron pociągała za sobą automatyczną współpracę wojskową obu państw.

6

W grudniu 1979 r. żołnierze sowieckich sił specjalnych, przebrani w afgańskie mundury, zamordowali Amina. Kreml natychmiast ogłosił, że winni są islamiści i że obecność sowieckich wojsk jest niezbędna do zachowania pokoju w regionie.

Interwencja w Afganistanie ujawniła całą słabość armii sowieckiej oraz determinację – wspieranych przez muzułmanów z całego świata i przez Stany Zjednoczone – mudżahedinów, czyli bojowników za wiarę. W ich oddziałach walczyli Pasztuni, Tadżycy i Uzbegy.

7

8

W klimacie gorbaczowskiej pierestrojki Kreml podjął decyzję o zakończeniu wojny. Porozumienie podpisano w Genewie w kwietniu 1988 r., a w lutym 1989 r. wojska sowieckie zostały wycofane. Nie oznaczało to jednak całkowitego spokoju.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wojna domowa

Zamieszki wewnętrzne trwały do 1992 r., kiedy to [mudżahedini](#), skupieni w tzw. Sojuszu Siedmiu, zdobyli Kabul. Sukces w znacznej mierze umożliwiła im zdrada szefa milicji – gen. Abdula Raszida Dostuma.

Do Kabulu wkroczyły oddziały Ahmada Szacha Masuda, który wysunął na prezydenta Burhanuddina Rabbaniego. 8 maja 1992 r. proklamowano powstanie teokratycznej Islamskiej Republiki Afganistanu. Jeszcze przed zwycięstwem zarysował się ostry podział na odłam sunnicki, chcący stworzenia państwa otwartego na Zachód, oraz szyicki, grupujący zwolenników państwa islamskiego ze ściśle zamkniętymi granicami.

Do głosu doszły również spory etniczne. Przeciw rządowi koalicyjnemu opowiedziała się czysto pasztuńska partia Hezbi Islami, której przewodniczył Gulbuddin Hekmatyar.

Swoją wojnę prowadzili też lokalni watażkowie, którzy zdobyli władzę w różnych okręgach Afganistanu w czasie wojny z ZSRS, a potem nie mieli zamiaru podporządkować się żadnemu rządowi.

Prawie trzy lata trwały walki przerywane na krótko nietrwałymi porozumieniami. W kraju istniało około 16 lokalnych rządów. Afganistan *de facto* przestał istnieć i, jak określił wysłannik sekretarza generalnego ONZ – Felix Ermacora, stanowił jedynie pojęcie geograficzne.

Sytuacja zmieniła się radykalnie po wkroczeniu w 1994 r. wyszkolonych w Pakistanie oddziałów **talibów** – „tych, którzy poszukują wiedzy”. Przewodził im mułła Mohammad Omar. W krótkim czasie opanowali oni 90% terytorium łącznie z dawną stolicą Kandaharem.

Źródło ich błyskawicznych sukcesów opisali korespondenci „Le Monde”:

((Piotr Jastrzębski

Wojna w Afganistanie

Taktyka jest prosta: „studenci” przybywają z otwartym Koranem w rękach i krzyczą: „Nie strzelajcie, bracia, jesteśmy za pokojem, nie za wojną!”. Któż strzeli do dewota uzbrojonego w Koran i oklaskiwanego przez ludność? Mudżahedini poddają się, a młodzi seminarzyści z kałasznikami przewieszonymi przez ramię, stłoczeni w odkrytych pojazdach, nad którymi powiewa biała flaga, głosząc, że „jeden jest Bóg” i że „Mahomet jest prorokiem jego”, utwierdzają podboje.

Źródło: Piotr Jastrzębski, *Wojna w Afganistanie*, [w:] *Zbrojne konflikty i spory międzynarodowe u progu XXI wieku*, red. Włodzimierz Malendowski, Wrocław 2003.

We wrześniu 1996 r. talibowie zdobyli Kabul i przejęli władzę w państwie, które proklamowali **Islamskim Emiratem Afganistanu**.

Prawo szariatu obowiązywało w zaostrzonej wersji, a od sądów religijnych nie przysługiwało odwołanie. Kobiety pozbawiono wszelkich praw. Jediną muzyką, uznawaną

Gulbuddin Hekmatyar (ur. 1971)

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

przez nowe władze były pieśni patriotyczne i religijne. Szerokim echem odbiła się przeprowadzona w 2001 r. akcja niszczenia średniowiecznych posągów Buddy.

Nowe władze nie zostały uznane przez społeczność międzynarodową. Co ciekawe, przeciwko nim opowiedział się także Iran, którego przywódcy oskarżyli talibów o błędną interpretację Koranu. Popierały ich natomiast kraje: Pakistan, Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie oraz Stany Zjednoczone (które oficjalnie nie uznały nowych władz). Kalifornijski koncern Unocal był, obok saudyjskiej Delty, głównym inwestorem projektowanych rurociągów, którymi przez Afganistan miały płynąć gaz i ropa naftowa.

Usama ibn Ladin (1957–2011)

Źródło: licencja: CC BY-SA 3.0.

W samym Afganistanie materialne wsparcie zapewniał im Usama ibn Ladin. Przeciw rekrutującym się spośród Pasztunów talibom wystąpili natomiast wspólnie dotychczasowi rywale. Rabbani, Masud i Dostum już w październiku 1996 r. utworzyli Najwyższą Radę Obrony Ojczyzny i rozpoczęli wojnę podjazdową.

W 1998 r. talibowie przeszli do ofensywy i zdobyli bastion opozycji – Mazar-i Szarif. Dopóki jednak opozycjoniści otrzymywali wsparcie z Tadżykistanu i Uzbekistanu, ich pokonanie było niemożliwe.

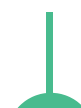
W 2000 r. talibowie odnieśli kolejne znaczące zwycięstwo – odcięli partyzantów od szlaków transportowych z Tadżykistanu. Ludność cywilna przechodziła w tym czasie prawdziwe piekło, lecz

dotarcie z pomocą humanitarną było niemożliwe.

Z obawy przed rozszerzeniem wojny na inne państwa Azji Centralnej ONZ oraz dyplomacja Stanów Zjednoczonych nasiliły starania o pokojowe zakończenie sporu. Kwieciowa misja Billa Richardsona, reprezentującego USA, zakończyła się całkowitym fiaskiem.

Negocjatorowi z ramienia ONZ, Lakhdarowi Brahimi, udało się doprowadzić w 1999 r. do bezpośredniego spotkania zwaśnionych stron w turkmeńskim Aszchabadzie. Jednak przed podpisaniem traktatu pokojowego talibowie przystąpili do kolejnej ofensywy. Społeczność międzynarodowa była bezradna wobec rozwoju sytuacji.

Interwencja zbrojna prowadzona pod egidą NATO

Punktem zwrotnym był atak na Stany Zjednoczone 11 września 2001 r. George W. Bush postawił talibom ultimatum, w którym domagał się wydania Ibn Ladina pod groźbą zbrojnej interwencji. Mohammad Omar odrzucił ultimatum, a Bush ogłosił początek międzynarodowej wojny z terroryzmem.

1

2

Największym sukcesem USA było pozyskanie Pakistanu. Wśród Afgańczyków Amerykanie mogli liczyć na Sojusz Północny, dowodzony w tym czasie przez Tadżyka, gen. Mohammeda Kassima Fahima. Sprzymierzeńcami Amerykanów były także niewchodzące w skład sojuszu oddziały Hamida Karzaja.

3

7 października 2001 r. rozpoczęła się operacja „Trwała wolność”.

4

W pierwszej kolejności przeprowadzono zmasowany atak na lotniska, centra dowodzenia i obozy szkoleniowe talibów oraz Al-Kaidy. Rosja dostarczała broń wojskom Sojuszu Północnego.

5

Już 13 listopada oddziały Fahima zajęły Kabul.

6

W grudniu zdobyto Kandahar, lecz zarówno Ibn Ladin, jak i mułła Omar zdążyli uciec z życiem i schronili się prawdopodobnie w górach. Równocześnie z akcją zbrojną toczyły się negocjacje w sprawie utworzenia rządu koalicyjnego, będącego wyrazicielem woli wszystkich grup etnicznych zamieszkujących Afganistan.

W grudniu, na mocy porozumienia liczących się sił afgańskich, przewodniczenie rządowi powierzono Pasztunowi – Hamidowi Karzajowi.

7

8

W czerwcu 2002 r. ciało ustawodawcze – Najwyższa Rada – ogłosiło Karzaję prezydentem. W następnym roku uchwalono nową konstytucję.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Proces normalizacji

Sytuacja zaczęła się normalizować, choć nie bez dużych przeszkód. Kraj wciąż był opanowany przez handlarzy narkotyków oraz lokalnych watażków, którzy na kontrolowanych przez siebie terenach ustalali własne prawa.

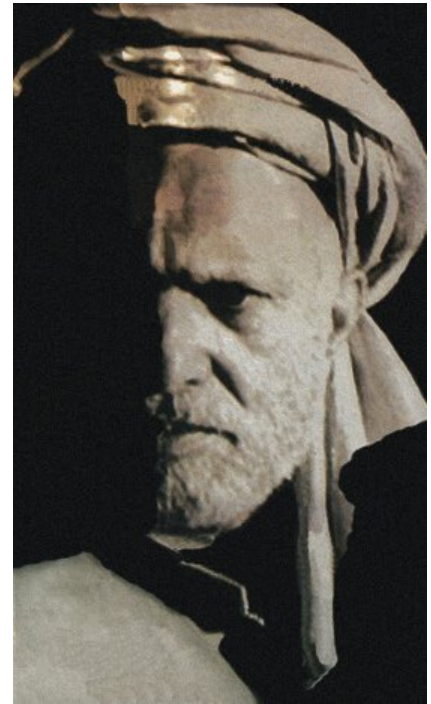
W Pakistanie ukrywał się jeden z groźniejszych przeciwników Karzaję – Gulbuddin Hekmatyar. Na wschodzie i południu kraju odrodzili się talibowie, którym przewodniczyli mułowie: Saifur Rehman oraz Muhammad Kabir. Ich oddziały atakowały zarówno Amerykanów, jak i współpracujących z nimi Afgańczyków. Do walk zagrzewały ich kasety z nagranyimi przesłaniami ukrywającego się mułły Omara.

Część talibów skorzystała z ogłoszonej amnestii i znalazła pracę w policji, wojsku i lokalnych urzędach, jedynie po to, by móc pomagać swym walczącym towarzyszom. Oferta

pojednania, jaką wystosował Karzaj do Omara w styczniu 2006 r. została, zgodnie z przewidywaniami, odrzucona.

W lipcu 2002 r. w Kabulu został zastrzelony wiceprezydent Abdul Kadir Arsala, w sierpniu 2004 r. w stronę prezydenckiego helikoptera z Karzajem na pokładzie wystrzelono pocisk raketowy. Władza prezydenta pozostała iluzoryczna i w dużej mierze opierała się na stacjonujących w Afganistanie wojskach amerykańskich oraz wojskach sił rozjemczych, w skład których wchodził też polski kontyngent. Pochłonięci wojną w Iraku Amerykanie wycofali jednak swoje oddziały i przerzucili odpowiedzialność na europejskich sojuszników z NATO.

W 2004 roku Karzai wygrał powszechne wybory prezydenckie, lecz cena za zwycięstwo była wysoka. W kampanii bowiem stanął przeciw kandydatom z Sojuszu Północnego, co zburzyło równowagę między Pasztunami a Tadżykami.

Abdul Kadir Arsala (1951–2002), pomnik
Źródło: licencja: CC BY-SA 3.0.

We wrześniu 2004 r. odbyły się wybory parlamentarne. Kampania wyborcza znaczone była morderstwami kilku kandydatów na posłów dokonywanymi przez talibów. Organizacja samych wyborów, ze względu na znaczny stopień analfabetyzmu mieszkańców Afganistanu, przysporzyła sporych kłopotów – na kartach do głosowania pojawiły się fotografie kandydatów, by wyborcy mogli ich bez kłopotu odnaleźć. To jednak sprawiło, że ludzie często głosowali na znanych im z widzenia lokalnych kacyków czy dowódców partyzanckich.

Obowiązkowe symbole graficzne, które miały streszczać program wyborczy, dla wielu pozostały nic niemówiącymi obrazkami. Odbudowa Afganistanu pochłonęła wtedy już 14 miliardów, które stanowiły 90% państwowego budżetu. Pieniądze te trafiały jednak w lwiej części do pracowników różnych agend ONZ oraz zagranicznych firm. W lutym 2006 r. na skupiającej przedstawicieli 50 państw konferencji w Londynie ustalono, że wojska rozjemcze pozostaną w Afganistanie do 2010 r., a na 2007 r. planowane było rozpoczęcie skierowanej przeciw talibom operacji „Wspieranie wolności” oraz akcji sprzyjającej kształtowaniu stabilizacji.

Słownik

atak terrorystyczny

użycie siły lub przemocy fizycznej przeciwko osobom lub własności z pogwałceniem prawa, mające na celu zastraszenie i wymuszenie na danej grupie ludności lub na

państwie ustępstw w drodze do realizacji określonych celów

konflikt zbrojny

rodzaj przemocy zbrojnej polegającej na dążeniu do osiągnięcia celów państwa (koalicji, grupy społecznej) przez wzajemne działania zbrojne przy użyciu sił zbrojnych lub zorganizowanych i uzbrojonych grup; w odróżnieniu od wojny, która toczy się między dwoma lub więcej państwami, w konflikcie zbrojnym udział mogą brać również uczestnicy niepaństwowi

misja pokojowa

operacje wojskowe zapobiegania, ograniczania, łagodzenia i kończenia działań wojennych między państwami albo wewnątrz państwa przez interwencję strony trzeciej na rzecz pokoju, zorganizowaną i kierowaną przez organizację międzynarodową przy użyciu personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego w celu przywrócenia i zachowania pokoju

mudżahedini

bojownicy uczestniczący w ruchu religijnym, społecznym lub wyzwolenicznym w krajach muzułmańskich lub zamieszkanym przez muzułmanów

trybalizm

tendencja do utrzymywania się podziałów i odrębności grup przednarodowych, plemiennych, etnicznych, opierająca się na zasadach „genetycznej” lojalności

talibowie

fundamentalistyczne ugrupowanie islamskie (sunnickie), powstałe we wrześniu 1994 r. w Kandaharze (Afganistan)

Film 1

Polecenie 1

Zapoznaj się z miniwykładem dr. hab. Jarosława Jarzábka na temat interwencji w Afganistanie. Oceń postawę stron konfliktu.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DRuusajll>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Dlaczego doszło do interwencji w Afganistanie?*

Twoja ocena:

Polecenie 2

Zapoznaj się z osią czasu. Na podstawie dostępnych materiałów uzupełnij ją o wydarzenia, które doprowadziły do rozpętania konfliktu w Afganistanie i zabicia Usamy ibn Ladina.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Oceń rolę Usamy ibn Ladina w eskalacji konfliktu w Afganistanie.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj sposób prowadzenia negocjacji z talibami przez Donalda Trumpa. Oceń skuteczność tych działań.

Film 2

Polecenie 1

Zapoznaj się z podsumowaniem konfliktu afgańskiego przeprowadzonym przez dr. hab. Jarosława Jarząbka. Następnie wykonaj zadania.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DOqrcMxw8>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Bilans interwencji w Afganistanie*.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, dlaczego interwencja w Afganistanie okazała się trudniejsza niż się tego spodziewano.

Ćwiczenie 2

Zajmij stanowisko na temat bilansu interwencji w Afganistanie: „Czy wojskom USA i koalicji międzynarodowej udało się osiągnąć zamierzone cele?”

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 3

Wskaż, czym charakteryzowało się prawo szariatu, które w zaostrej wersji zostało wprowadzone w Afganistanie w 1996 r.

- ☐ Przeprowadzono akcję niszczenia posągów Buddy.
- ☐ Od sądów religijnych przysługiwało odwołanie.
- ☐ Kobiety pozbawiono wszelkich praw.
- ☐ Jedyną muzyką, uznawaną przez nowe władze, były pieśni patriotyczne i religijne.

Ćwiczenie 4

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Kampania wyborcza przed wyborami parlamentarnymi w 2004 r. naznaczona była morderstwami kilku kandydatów na posłów dokonywanymi przez talibów.	☐	☐
Znaczna część mieszkańców Afganistanu to analfabeci.	☐	☐
Ludność Afganistanu jest raczej jednolita narodowościowo.	☐	☐
Afganistan stał się niepodległym państwem w połowie XVII w.	☐	☐

Ćwiczenie 5

Podaj nazwiska sowieckich przywódców, którzy stali na czele państwa, kiedy rozpoczęła się i zakończyła jego agresja na Afganistan.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Bronisław Tumiłowicz

Afganistan: prawdy i manipulacje

Ówczesny szef Biura Studiów Strategicznych CIA Robert Gates oraz doradca prezydenta Jimmy'ego Cartera ds. bezpieczeństwa narodowego Zbigniew Brzeziński wpadli na pomysł, że ze względu na rosnącą dynamicznie populację muzułmanów i spadek urodzin ludności słowiańskiej będą się zaostrzały w ZSRR konflikty pomiędzy wyznawcami islamu a ateistycznymi Słowianami. Postanowili w interesie Stanów Zjednoczonych stworzyć w Afganistanie przeciwko ZSRR siły zbrojne złożone z muzułmanów. (...) Stosowne dokumenty prezydent Carter podpisał 3 lipca 1979 r. Było to równoznaczne z ogłoszeniem Dżihadu – świętej wojny. (...) Przez jakiś czas CIA miała problem ze znalezieniem przywódcy tworzonego przez siebie ruchu. Wówczas Saudyjczycy wskazali jako kandydata młodego, utalentowanego człowieka, syna saudyjskiego milionera Osamę bin Ladena. W ten sposób stanął on na czele „Arabów afgańskich”, by przy wsparciu CIA walczyć o sprawę islamu.

Źródło: Bronisław Tumiłowicz, *Afganistan: prawdy i manipulacje*, 13.09.2009 r., dostępny w internecie: tygodnikprzeglad.pl [dostęp 31.08.2020 r.].

Wyjaśnij globalny kontekst poparcia Usamy ibn Ladina przez USA w 1979 r.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Adrian Kosowski

Interwencja ZSRR w Afganistanie

Próby wskazania jednoznacznych powodów, dla których Rosjanie zdecydowali się na wysłanie swoich wojsk do Afganistanu, nadal pozostają przedmiotem spekulacji, czego przyczyną jest brak dostępu do rosyjskich archiwów. Oficjalnym motywem było zapewnienie bezpieczeństwa ZSRR. Z radzieckich informacji prasowych wynikało, że Afganistan był zagrożony utratą niepodległości i mógł się stać przyczółkiem USA. Inwazja była także uzasadniana ideologicznie – socjalizm obligował ZSRR do pomocy Afgańczykom w obronie zdobyczy rewolucji kwietniowej. Powoływano się także na prośby o udzielenie wsparcia ze strony LDPA.

Źródło: Adrian Kosowski, *Interwencja ZSRR w Afganistanie*, dostępny w internecie: pionier.net.pl [dostęp 26.10.2020 r.].

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Jedną z możliwych przyczyn interwencji ZSRS w Afganistanie nie była...

☐ prośba lewicowej partii.

☐ doktryna powstrzymywania.

☐ doktryna ograniczonej suwerenności.

☐ zimna wojna.

Zapoznaj się ze źródłami i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

“(...) – sojusznik naszych wrogów

W Kabulu od dawna nikt nie ma wątpliwości, że (x) prowadzi podwójną grę: oficjalnie jest amerykańskim sojusznikiem i walczy z talibami, a naprawdę daje im schronienie i zaopatruje w broń. To nie przypadek, że w (x) ukrywa się mułła Omar (podobnie jak do niedawna Osama bin Laden), w (...) Kwiecie ma siedzibę rada talibów, stamtąd też operuje konkurencyjna dla talibów terrorystyczna organizacja Haqqaniego. Islamabad w oficjalnych komunikatach zarzeka się, że walczy z terroryzmem, tyle że sukcesów w tej walce nie odnosi.

Źródło: (...) – sojusznik naszych wrogów, 26.11.2011 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 26.10.2020 r.].

Źródło II

Podaj nazwę państwa spośród zaznaczonych na niebiesko, które w tekście zostało oznaczone jako (x).

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Rafał Surdacki

Wojna w Afganistanie

20 września prezydent USA George W. Bush w wystąpieniu przed połączonymi izbami Kongresu wystosował talibom ultimatum o bezwarunkowe wydanie Osamy bin Ladena i jego najbliższych współpracowników, natychmiastowego zamknięcia obozów szkoleniowych dla terrorystów oraz wydania wszystkich terrorystów. Bush podkreślił przy tym, że przedstawione warunki ultimatum nie podlegają negocjacjom. Talibowie jednak odrzucili amerykańskie żądanie, co oznaczało podjęcie przez Stany Zjednoczone przygotowań do siłowego rozwiązania problemu. Przygotowania do wojny trwały dwutorowo. Pierwszym z obszarów było uzyskanie jak najszerzego wsparcia dyplomatycznego, drugim, przygotowania militarne.

Stany Zjednoczone powołując się na artykuł 5 Traktatu waszyngtońskiego, zaprosiły do wspólnej operacji wszystkich członków NATO. Jednak ważniejsze strategicznie było uzyskanie poparcia krajów muzułmańskich, którego udzieliły m.in. Arabia Saudyjska, Egipt, Liban, Maroko, Iran oraz Pakistan. Do koalicji został również wciągnięty Sojusz Północny.

Źródło: Rafał Surdacki, *Wojna w Afganistanie*, 14.09.2013 r., dostępny w internecie: nowastrategia.org.pl [dostęp 6.11.2020 r.].

Wyjaśnij, dlaczego prezydent George W. Bush powołał się na artykuł 5 Traktatu waszyngtońskiego.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Andrzej Meller

Afganistan – kraj wiecznego konfliktu [REPORTAŻ]

Mimo ogromnej przewagi sił i najnowocześniejszej broni wojska radzieckie wspierane przez afgańskie wojska rządowe nie były w stanie pokonać mudżahedinów. Stosowany przez nie terror, taktyka spalonej ziemi, miny-zabawki i naloty dywanowe, w których najbardziej cierpiała ludność cywilna, zraziły społeczeństwo. Ikoną tego konfliktu stał się nazywany Lwem Pandższiru Ahmed Szach Masud, Tadżyk odpierający kolejne ofensywy Armii Czerwonej na dolinę Pandższiru, która potem stała się ostatnim bastionem anty talibańskiego Sojuszu Północnego.

Przełomowy okazał się rok 1987. Rok wcześniej Afgańczycy dostali od USA stingery – rakiety samonaprowadzające się na ciepło silników odrzutowych. Dzięki tej mini wunderwaffe wraki radzieckich Migów i Su pokryły cały kraj. W 1986 r. Babraka Karmala zastąpił Mohammad Nadżibullah, który dostał od Rosjan szansę opanowania konfliktu. Nie dał jednak rady. Dwa lata później Afganistan, ZSRR, USA i Pakistan podpisały porozumienie pokojowe i Sowieci zaczęli się wycofywać. Gen. Borys Gromow jako ostatni radziecki żołnierz 15 lutego 1989 r. przekroczył granicę z ZSRR na „Moście Przyjaźni” na granicznej rzece Amu-darii.

Źródło: Andrzej Meller, *Afganistan – kraj wiecznego konfliktu [REPORTAŻ]*, 9.06.2019 r., dostępny w internecie: national-geographic.pl [dostęp 6.11.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy Związek Sowiecki miał szansę na wygranie wojny w Afganistanie. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: tak ▼

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Przyczyny, przebieg i skutki wojny w Afganistanie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

12) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI w. na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje przyczyny konfliktów na terenie Afganistanu;
- przedstawia przebieg konfliktów, wskazuje na ich zależności międzynarodowe;
- ocenia rolę Stanów Zjednoczonych i Związku Sowieckiego w konfliktach w Afganistanie;
- definiuje konflikt w Afganistanie w kontekście „zimnej wojny”.

Strategie nauczania:

- konektywizm;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;

- odwrócona klasa;
- prezentacja multimedialna.

Formy zajęć:

- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Na poprzedniej lekcji uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy. Jedna z nich przedstawia wojnę sowiecko-afgańską, druga – atak terrorystyczny na World Trade Center, trzecia – okoliczności inwazji amerykańskiej na Afganistan, czwarta – przebieg i skutki trwającego konfliktu.

Faza realizacyjna

1. Na początku lekcji uczniowie, wykorzystując burzę mózgów, definiują pojęcia: *konflikt zbrojny*, *terrorizm*, *mudżahedini*, *talibowie*.
2. Każda z grup proszona jest o zaprezentowanie przygotowanych przez siebie materiałów. Uczniowie powinni przygotować prezentację multimedialną, w której mogą wykorzystać filmy i linię chronologiczną dołączone do e-materiału. Po zaprezentowaniu swoich materiałów każda z grup ocenia postawę obu stron przedstawionego przez siebie konfliktu.
3. Powstaje prezentacja multimedialna. Uczniowie wspólnie ją oglądają i poprawiają jej spójność.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wskazują na rywalizację w Afganistanie między supermocarstwami w okresie zimnej wojny. Mogą podać przykłady innych konfliktów tego rodzaju.
2. Oceniają znaczenie Traktatu waszyngtońskiego jako porozumienia gwarantującego bezpieczeństwo państw-członków NATO.

Praca domowa:

Uczniowie proszeni są o przygotowanie informacji na temat innego konfliktu zimnowojennego oraz konfliktu w XXI w., sprowokowanego przez politykę Stanów Zjednoczonych.

Materiały pomocnicze:

Marcin Wyrwał, *Polscy weterani wojny w Afganistanie. Historia tych 3 żołnierzy to historia wstydu MON*, onet.pl.

Stanisław Sadkiewicz, *Długa, przegrana wojna*, polska-zbrojna.pl.

Mohammad Shafiq „Hamdam”, *Wspieranie Afganistanu: decyzja strategiczna*, nato.int.

Patryk Kugiel, *Porozumienie USA z talibami*, pism.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Filmy mogą zostać wykorzystane przy tworzeniu prezentacji multimedialnej przez całą klasę.